חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות

תינח לתנא דבי ר' ישמעאל לרבנז מנא להו

נפקא להו מראשו ידתניא יראשו מה תלמוד

לומר לפי שנאמר ילא תקיפו (אָת) פָאת

ראשכם שומע אני אף מצורע כן תלמוד לומר

ראשו וקא סבר האי תנא ״הקפת כל הראש

שמה הקפה איכא למיפרך מה ללאו

דהקפה שכן לאו שאין שוה בכל אלא

אתיא מזקנו ידתניא יזקנו מה תלמוד לומר

לפי שנאמר ופאת זקנם לא יגלחו שומע

אני אף כהן מצורע כן ת"ל זקנו ואם אינו

ענין ללאו שאין שוֹח בכל תנהו ענין ללאו

השוה בכל ואכתי איצטריך סד"א שאני

כהנים יהואיל וריבה בהן הכתוב מצות יתירות אפילו לאו שאין שוה בכל לא דחי

קמ"ל דדחי אלא אתיא מראשו דהך תנא

ידתניא ראשו מה ת"ל לפי שנאמר ⁴תער

לא יעבור על ראשו שומע אני אף סמצורע

ונזיר כן ת"ל ראשו איכא למיפְרְך מה לנזיר

מצורע •שכן ישנו בשאלה דאי לא תימא הכי

הא דקיימא לן יראין עשה דוחה לא תעשה

ועשה ליגמר מנזיר אלא מנזיר מ"ם לא גמרינן

דאיכא למיפרך שכן ישנו בשאלה ה"ג איכא

למיפרך שכן ישנו בשאלה אלא לעולם

מו א מיי פי"ב מהלי טבודם כוכבים הל' ה סמג לאוין כא טוש"ע י"ד סי׳ קפא סעיף ב: יז ב מיי׳ פ״ו מהל׳ יבוס הלכה יא:

עין משפם

גר מצוה

תורה אור השלם וְהְיָה בִּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
 וְהְיָה בָּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
 יְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ אֶת ראשו ואת זקנו ואת גבת עיניו ואת כל שערו

וְיְסָתֵר: ויקרא יד ט 1. לא תַקְפוּ פְּאַת ראשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אַת פַאַת זְקֶנֶך: לא יִקרחוּ קָרחָה בּראשָׁם וּפְאַת זְקְנָם לא יַגַלֵּחוּ וּבִבְשָׂרָם לא יַגַלֵחוּ וּבִבְשָׂרָם לא :שָׁרְטוּ שָׂרְטֶת

וַרַחַץ אֵת בְּשָּׁרוֹ בַּמַיִם

ויקרא כא ה ייקוא כא זי. 4. כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לא יַעֲבר עַל ראשו עַד יא יַבֶּבוּ בֶּל וּאשׁוּ כֵּוּ מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיִּר לִייָ קְדשׁ יִהְיָה גַּדֵּל פֶּרַע שער ראשו:

מוסף רש"י

. זקנו מה תלמוד לומר גבי מצורע והלא שער זקנו בכלל כל שערו הוא (נזיר נח.). תלמוד לומר זקנר. דקאתי עשה דמצורע וגלח את כל שערו את כאשו ואת זקנו, וקא לתי עשה ולא תעשה דכהן, ל"ת ופאת זקנם לא יגלחו, עשה קדושים יהיו לאלהיהם (שם). אתיא מראשו. דכתיב לגבי מלורע יגלח את כל שערו לת ראשו (נודר מא.). ראשו מה ת"ל. והלא כמיב שערו וראשו בכלל שערו הוא, אלא לפי שנלו יהות, מנה נפי שנאמר גבי נזיר תער לא יעבור על ראשו, יכול אפילו יעבור על רלוטן, יכול נופיקו למיר ומלורע כן, שלא יעבור תער על ראשו (שם) כשנטהר מלרעתו בתוך ימי

. נזילומו (שם נח.).

תוספות ישנים (המשר) למימר דלא דריש הכנף. והראב"ד גריס כהך בתרא והגיה בספרו בתרא והגיה בספרו כך חהו לשונו פי׳ לתנא דבי ר׳ ישמעאל האי למר ופשתים אתא דלא נריך אלא לאפוקי מדרבא דמרבה שאר מינים קמ"ל למר ופשחים אין מידי אחרינא לא. ואקשינן והא תנא דבי ר' ישמעאל גופיה דמרבה שאר מינים מהכא מייתי להו משום דכתיב הכנף ולתנא דבי ר' ישמעאל כיון דאמר כל בגדים אינן אלא למר ופשתים הכנף גופיה אלא למר ופשתים ופשתים א"כ למר ופשתים למעוטי שאר מינין לא לריך ע"כ. ומשמע נמי לדידיה דכי קאמר אלא סד"א כדוקייא דרבא מתפרש ג' כדפרשי ליה מתפרש ג' כדפרשי ליה אנן דלעיל הדר. וקי"ל כר' ישמעאל דמן המורה לא מחייב בלילית אלא של למר ופשחים ושאר של נונו ושפתרט שלות מינים אינם חייבין אלא מדרבנן ומהכא משמע דו מ"ש הרי"ף ז"ל שיכול אדם לעשות ציצית מפשתים דקאמר הכא כתב רחמנא נמר ופשתים דאפילו נמר לפשתים ופשתים ללמר. וא"ת מה קא בעי לרבנן מנא להו לימא דשמא רבנן

בפשתים לבן של פשתים נתי פוטר בלתר ודוקא בתקום תכלת אבל מנא להו דאתי עשה ודוחה לא תעשה: ראשו מה ס"ל. במצורע במקום שאין תכלת אסור כיון שדלא כשר במינו דהא במנחות ודף כתיב יגלח את כל שערו הרי ראשו בכלל למה לי דכתיב ראשו: מ.) אסר סדין בציצית משום קלא אילן ופריך ולא יהא אלא לבן . ומשני משום דאפשר במינן כדר"ל

לרבנן מנא להו. המ"ל דלא סברי כר' יהודה ולא בעי שיהא מוכח או מופנה אלא ניחא ליה לשנויי אפילו אי סברי כר' יהודה וא"ת ומאן (כ) ניהו דפליג עליה דתנא דבי רבי ישמעאל ר׳ שמעון בן אלעזר והא רשב״א ואידך תנא דבי רבי ישמעאל דבפ׳ במה מדליקין (שבת כז.) מודו דבלא ריבוי הוו סתם בגדים למר ופשתים ואר"י דהיינו ההיא ברייתא דפ' התכלת (מנחות לע:) דאמר רב נחמן התם השיראין פטורה מן הלילית איתיביה רבא לרב נחמן השיראין והכלך והסריקין כולן חייבין בלילית ומשני מדרבנן אבל רבא דפריך התם לרב נחמן לטעמא דמחייב מדאורייתא וסבר לה כי ההיא ברייתא ולית ליה שינוייא דרב נחמן דמשני התם מדרבנן:

בה ללאו דהקפה שכן אינו שוה בבל. גפ' שני מירין (מיר נח. ושם) מפרש דהאי תנא דמוקי ראשו לנזיר סבר דהקפת כל הראש לא שמה הקפה ולהכי לא מצי לאוקמי כשאינו מיר והך תנא דמוקי ראשו ללאו גרידא סבר דשמה הקפה ואיבעית אימא דלכולי עלמא שמיה הקפה ותנא מוקי לה לנזיר דהוי לא תעשה

ועשה משום דללאו גרידא לא אינטריך לאשמעינן דדחי דמגדילים נפקא והאי תנא דמוקי לה לראשו גרידא סבר דמגדילים לא ילפינן משום דאינטריך לכדרבא לאשמועינן דנמר ופשתים פוטרים בשאר מינים ולאו לדחות לאו דכלאים קאתי ומראשו מסייע להאי תנא דעשה דחי לא תעשה בעלמא וקשה היכי יליף מראשו דאיכא למיפרך כדפרכינן הכא שכן לאו שאין שוה בכל וע"כ פירכא גמורה היא דאם

מקרא

לא כן נילף מזקנו דלידחי לא תעשה ועשה וי"ל דסוגיא דנזיר סברה דאפילו לא כחיב ראשו הוה מוקמינן זקנו בכהן דזקנו משמע בין כהן בין ישראל אע"ג דראשו לא משמע בין נזיר ובין שאינו נזיר משום דקרא איירי בסתם בני אדם שאינן נזירים ולהכי כיון דכתיב זקנו דלחי לא מעשה ועשה חו לא אינטריך ראשו ללאו שאין שוה בכל ואם אינו ענין ללאו שאין שוה בכל מנהו לענין ששוה בכל אבל

סוגיא דשמעתין סברה דוקנו לא הוה מוקמינן בכהנים אי לאו דכתיב ראשו ואיצטריך ראשו לגלויי אוקנו דאיירי בכהנים ודחי לא תעשה ועשה ולא מצי למילף מראשו מידי א"נ סוגיא דהכא סברה דאינטריך ראשו לאשמועינן דהקפת כל הראש שמה הקפה אבל ההיא דשני נזירים (מיר מ:) סוברת דמסברא ידעינן דשמה הקפה: זכןבר שה תדשוד דושר. וא"ת והא אינטריך ראשו וזקנו לכלל ופרט וכלל כדאמרי

ואכתי איצטריך סד"א שאני כחנים כו'. הוה מלי למימר דאינטרין זקנו למידחי עשה ולא מעשה דמראשו לא שמעינן אלא לאו גרידא ומהכא לא מצי למילף בעלמא דליתי עשה ולידחי לא מעשה וששה דשאני הכא דהוי לאו ועשה שאין שוה בכל כדאמרינן בפרק שני נזירים (סיר דף נח:) וא"ת ונלמוד מהכא דלידחי לאו ועשה שאין שוה בכל וא"ר מאי פריך בפרק אלו מליאות (ב"מ ל. ושם) גבי והתעלמת פעמים שאתה מתעלם כהן והיא בבית הקברות פשיטא דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה או והא לאו ועשה שאין שוה בכל ואר"י דהתם עיקר פירכא סמיך (ש) אמי דחינן איסורא מקמי ממונא ועוד קשיא דקאמר התם בסוף פירקין (דף לב.) יכול אמר לו אביו היטמא או אל תחזיר אבדה יכול ישמע לו ת"ל כו' ופריך תיפוק ליה דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה ומאי פריך והא לאו ועשה דטומאה אינו שוה אלא בכהנים ואר"י דלא פריך אלא אאל תחזיר אבדה דלמה לי קרא להכי דלאו ועשה שוה בכל הוא ועוד קשה דלקמן בפ"ב (דף כ.) גבי אלמנה לכ"ג דחולנת ולא מתייבמת פריך בשלמא מן הנשואין לא אתי עשה ודחי לא תעשה ועשה אלא מן האירוסין ליתי עשה ולידחי ל"ת מן הנשואין נמי אמאי ניחא ליה והא לאו ועשה שאין שוה בכל הוא וכן שם גבי פלוגתא "דר" אחא ור" אלעזר (לקמן כא.) בביאת כ"ג באלמנה קאמר מן הנשואין כ"ע לא פליגי דלא פטרה דאין עשה דוחה ל"ת ועשה ®ואר"י דלא דמי דלאו ועשה דגילוח הוה טפי אין שוה בכל שאין שוה בכל נשים אבל גבי אלמנה לכ"ג האשה עושה איסורא כמו כהן הבא עליה דקרי ביה לא יקחו לא חקח ולא מדחי ליה עשה דיבום אע"ג דאינו שוה אלא בכהנים וי"מ דמוקנו לא ילפינן בעלמא אפילו אין שוה בכל משום דעשה דמלורע עדיף משאר עשה דגדול השלום דע"י שיטהר מותר בתשמיש כדאמרינן בשילוח הקן (חולין ד' קמא.) דאי לאו שלח תשלח ה"א דמצורע דחי עשה דשילוח משום דעדיף דגדול השלום ובשמעתין ה"ל למימר דלא ילפינן מעשה דמלורע משום דגדול השלום אלא דבלאו הכי דחי שפיר ועוד דהכא דחי דאפילו עשה כי האי לא נגמר מהכא דלידחי ומיהו לא יחיישב טעם זה אלא למאן דאסר במ"ק (דף ז:) מלורע בימי חלוטו בחשמיש המטה אבל למאן דשרי לא: לדגמה מבויר. דדחי וא"ת אדרבה נילף מכבוד אב ואם דלא דחי לאו ועשה דהיטמא ואל תחזיר אבידה וי"ל דמה לכבוד אב ואם שכן הכשר מצוה כדלקמן וא"ת אכמי אם באת ללמוד מכאן דדחי א"כ אינטריך לן שפיר והתעלמת בפרק אלו מציאות (ב"מ ל. ושם) לכהן והוא בבית הקברות דמתעלם ומאחר דהתם לא דחי אדרבה נילף בעלמא דלא דחי וי"ל דהתם לא לריך קרא להכי דפשיטא דלא דחי כדקאמר התם ותו מי דחינן איסורא מקמי ממונא: שבן ישנו בשאדה. וא"ת וניגמר במה הלד מכהן ונזיר דלידחי בעלמא עשה את לאו ועשה ובפרק ב' נזירים (שיר דף נח: ושם) בתר דקאמר וכהן ונזיר לא גמרינן מהדדי קאמר ובעלמא לא ילפינן מינייהו משום דאיכא למיפרך כדאמרן פי׳ מה לנזיר שכן ישנו בשאלה וכהן אינו שוה בכל וחימה דאמאי לא נגמר מינייהו במה הלד וי"ל דעל מה הלד פרכינן כל דהו דאינו לא קולא ולא חומרא ואיכא למיפרך מה להלד השוה שבהן (י) שיש בהן איסור גילוח זה בראשו וזה בזקנו ואית דלא גרסי כדאמרן ומפרש דקאי איכא למפרך אהא דאמר בתר הכי אמר רב וכו' פי׳ (כ) ומפרש דאיכא למיפרך

בסוטה בפ' היה מביא (דף טו.) מה הפרט מפורש מקום כינוס שער כו' ויש לומר דההיא מילחא מלי למידרש מגבות עיניו:

כמו שאפרש בסמוך ובפרק שני נזירים היה יכול לומר כן כדפרישית אלא דלא חש לדקדק ולהאריך [וע׳ היטיב חוס׳ מיר נח: סד"ה הר"ף]: גדילים מוכנו לינית לבן של פשמים דגל יהא לבוע למניאה אחר דמין כגף לגמרי בעינן קמ"ל סמוכין ולא דרשינן יסברו דרשינן סמוכין אף היכא דלא מופנה. וי"ל דקא בעי הכא לר יהידה דמין כגף לגמרי בעינן קמ"ל סמוכין ולא דרשינו ייסברו דרשינים ודאי אליבא דמנא דבי ר' ישמעאל כיון דגא מחייב בצילית אלא בגד של צמר ופשמים ודאי אין לן מורה אלא היכא דמנה אי ס"ל כרבנן מנא ליה וניחא שפיר: בזה ללאו דהקפה שאינו שוה בכל הנשים

סינה לסנה דבי רבי ישמעהל. דהייתור ליה למר ופשתים אלה של פשתים נמי פוטר הלמר על (6) מגו דמגו דלבן של למר פוטר לרבנן דלית להו כל בגדים למר ופשתים והא למר ופשתים לא מייתר

> וקסבר החי חנח. דחינטריך ליה לאו שאין שוה בכל ילפינן מיניה דכל לא תעשה נמי דחי דאם אינו ענין ללאו שאין שוה בכל דאתי עשה ודחי ליה דהא נפקא לן מראשו תנהו ענין כו'): ואכתי אילטריך. לגופיה לאשמועינן דלאו דפאת זקן כהנים מידחי דלא נפקא לן מראשו ואע"ג דאין שוה בכל הוא דסד"א שאני לאוי דכהנים דחמירי שריבה בהן הכתוב מצות רבות אכתי לאו השוה בכל מנלו דדחי: ראשו מה ת"ל. בראשו

דמלורע נמי קאי: מ"ל ראשו. אלמא אתי עשה ודחי ל"ת. ואע"ג דלאו שאינו שוה בכל הוא אם אינו ענין ללאו שאין שוה בכל דהא נפקא לן מזקנו דאידך תנא תנהו ענין ללאו השוה בכל: מנזיר. בנזיר עשה ולא מעשה איכא מער לא יעבור על ראשו קדוש יהיה גדל פרעים: שכן ישנו בשחלה. לשחול לחכם ויתיר לו הלכך חתי עשה ודחי ליה: מקרא

ראשו לדחות לאו דלא תקיפו דהקפת כל הרחש שמה הקפה ולח חמרינן פאת כתב רחמנא הלכך אי לאו דרבי קרא ה"א לא ליקוף. אלמא אשמעינן קרא דאתי עשה ודחי לא תעשה ומהכא נפקא. הלכך אינטריך עליהיי למיסר ערוה לייבום דלא תימא אתי נשה דייבום ודחי לאו דאחות אשה: שחין שוה בכל. דנשים אינן בלאו דהקפה בפ"ק דקידושין (דף לה:). תחמר בנחו דחחות חשה שכשם שהוח מחהר עליה כך היא מחהרת עליו דכתיב הנפשות העושות (ויקרא יח) שניהם במשמע: ופחת וקנם. בכהנים כתיב: תלמוד לומר זקנו. לרבות זקן כהן מלורע דאתי עשה ודחי לא תעשה יי (ואע"ג דהאי נמי

מיר מא. ע"ש ודף מ:. ב) שם נח, ג) [לקמן קיד: קדושין כא: לה: לו. סנהדרין נא. מכות כ. תמורה ד:ז, ד) טיר מא. נזיר מלורע, ו) [ויקרא יח], ז) בס"א ל"ג [ועי' רש"ש], ה) [במדבר ו], ע) [ל"ל דאפשר במינו דהא כר'], י) לפנינו איתא ר' יוחנן,

גליון הש"ם גמ' שכן ישנו בשאלה. עי טוכי לפן ר״ה דף כח ע״ב ד״ה עובר: תום' ד״ה ואכתי איצמריך וכו' ואר״י דלא דמי עי מכות דף טו ע״ל

הגהות הב"ח

מד"ה אם כהן:

וובן ווד ווב וור (ל) תום' ד"ה דאפילו וכר הלמר על ידי מגו:
(3) ד"ה לרבנן וכר ומאן הבון דפליג עליה וכו׳ לרב נחמן לטעמיה דמחייב: (ג) ד"ה ואכתי יכו׳ עיקר פירכא סמיך על (ל"ת) [ותו] מי דחינן: (ד) ד"ה שכן וכו' מה להלד השוה שנהן שכן יש נהן איסור גילוח: (ה) בא"ד הכי אמר רב וכו' פי' דאיכא כנ"ל ותיבת ומפרש נמחק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תום' ד"ה ואכתי וכו' דהית מתחללת חרעה מתחלל מל מתחלל מתחלל הדיג דאינו שוה בכל כיון דממיר איכורים הי כלאו השוה בכל מן האירוסין דליכת אלא ל"ת דהא ליית דהיית דהי עשה דוחה אפי׳ ל״ת השוה בכל אבל שאר לאוין שאין שוין בכל כגון דנזיר וכיולא בו דלא חמיר איסוריה אתי כו לכנו מנויר מיסוריה מני עשה ודחי עשה ול"ת שאין שוה בכל עכ"ל יעו"ש

תוספות ישנים

לריך א) דועשו להם לילית חזי מיניה כלאים וכי אלטריך למר ופשתים לכדרבא אלטריך וכר דלמר ופשחים פוטרים וכר וקא מקשי ליה היכי מלי למימר דסמוכין אתו לכדרבא דהא תנא דבי ר׳ ישתעאל לית ליה דרבא וקא משני כדוקייא דרבא והשתא קאמר כאידך גיסא ייטטנוו קטנוו כנויזן גיסטו דלא כדקאמרינן מעיקרא דסמוכין לכדרבא אתו דהא לא מלינן למימר אלא דלעולם סמוכין ^ב) דלא מלי למשרי כלאים מועשו להם ליצית משום דאנא דייקנא כדרבא דדריש הכנף מין כנף וכו' אבל כלאים לא כנו מש"ה אלטריכו סמוכין דלמר ופשתים דכלאים שרי בלילית וא"ת אי לאו סמוכין הכנף למין כנף לא לריך דפשיטא דכלאים בציצית אסור דמסברא אין עשה דוחה ל"ת וכיון שכן דוקים דרבה לה לריך קרה וי"ל דה"ק סד"ה כדוקיה דרבה דבעינן מין כנף כלומר זמר לזמר הוא דלבעיה בתכלת אבל לפשמים בעינן

דאמר רב מיקל אדם כל גופו בתער ומסיק כעין תער וכיון דאיסור דידהו קל אתי עשה ודחי להו אבל קשיא נילף מכהן וטיר ומילה

דדחיא לרעת דהוי עשה ולא תעשה כדאמר בפרק ר' אליעזר אם לא הביא (שבת קלב:) ונראה דהוו כמו שני כתובים הבאים כאחד דממילה וחד מהכי איכא למילף נמלא חד דלא איצטריך ועוד אי ילפינן מינייהו למה לי קרא דכלאים בליצית ללאו גרידא וחירון זה יש לדחות